

Son 10 Yılda Dünyada ve Türkiye’de Turizm (2008-2017)

 NEŞE ÇULLU KAYGISIZ ^a

Geliş Tarihi: 04.03.2019 | Kabul Tarihi: 10.06.2019

Öz: Çalışmada 2008 ve 2017 yılları arasında Dünyada ve Türkiye’de turizmin turist sayısı ve turizm gelirleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda çalışmada öncelikle yıllar itibariyle dünyada turizme katılan kişi sayısı, en çok ziyaret edilen ülkeler, en çok turizm geliri elde eden ülkelere yer verilmiş ve daha sonra Türkiye’nin dünya turizmi içindeki yerinden bahsedilmiştir. Dünya Turizm Örgütü’nün her yıl oluşturduğu turizm verilerinden elde edilen tablolar incelendiğinde yıllar itibariyle genel olarak dünyada turizme katılan kişi sayısının ve elde edilen turizm gelirlerinin arttığı söylenebilir. Türkiye son on yılda turist sayısında dünyada ilk onda yer almayı başarmasına karşın turizm gelirlerinde 2008 ve 2009 yılında dokuzuncu sırada 2010 yılında onuncu sırada yer almış ve son 7 yılda maalesef ilk onda olmayı başaramamıştır.

Anahtar Kelimeler: Turizm, turist, turizm gelirleri, dünyada turizm, Türkiye’de turizm.

^a Aksaray Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü
nesecullu@aksaray.edu.tr

Last Decade Tourism in the World and Turkey (2008-2017)

Abstract: The purpose of this study is to evaluate tourism in the world and Turkey between 2008 and 2017 with the number of tourists and tourism revenues. In this context, firstly the number of people participating in tourism in the world by years and the world's top tourism destinations are given to and then is mentioned the place of Turkey in world tourism. When the tables obtained from the tourism data generated by the World Tourism Organization are examined, it can be said that the number of people participating in tourism and the tourism revenues obtained in the world in general increase. Although the number of tourists to Turkey in the last decade succeeded in getting in the top ten in the world in tourism revenues in 2008 and ninth in 2009 and ranks tenth in 2010 and the last 7 years has unfortunately failed to be in the top ten.

Keywords: Tourism, tourist, tourism revenues, tourism in the world, tourism in Turkey.

© Çullu Kaygısız, Neşe. "Son 10 Yılda Dünyada ve Türkiye'de Turizm (2008-2017)." *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19 (2019), 607-626.

Giriş

Turizm, insanların dinlenme, eğlenme, merak, spor, sağlık gibi çeşitli amaçlarla sürekli yaşadıkları yerlerin dışına seyahat etmeleri ve bu seyahat sırasında turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep edip en az bir gece konaklamalarından doğan ilişkiler bütünüdür. Bir hizmet sektörü olan turizmde, ürünler üretildikleri yerde tüketilmekte ve üreticiler yurtdışına herhangi bir ürün göndermeden döviz geliri elde etme imkanı bulunmaktadır. Aslında turistlerin satın aldığı turistik ürünler döviz girdisini artırarak ülkenin ihracat kalemine olumlu etki yapmaktadır (Terzi ve Tütüncü, 2017:83). İnsanlık tarihi ile birlikte başlayan turizm hareketleri, günümüz dünyasında gelişmelere paralel olarak yeni anlayışlar, yeni yöntemler ve yeni biçimler kazanarak önemini arttırmaya devam etmektedir. Turizm günümüz ekonomilerinin vazgeçilmez sektörüdür. Ülkeler, turizmi bütün yönleriyle geliştirmeye çalışarak ekonomilerine olan katma değer etkisini arttırmaya çalışmaktadır (Öztaş ve Karabulut, 2006: 17).

Turizm gerek dünya ekonomisi üzerinde yarattığı etki ile gerekse sosyo-kültürel etkileri ile oldukça önemli bir sektördür. Günümüzde dünyada 1.326 milyon kişi turizme katılmaktadır. 2017 yılında turizmden elde edilen gelir ise, 1.340 milyar dolar olmuştur. Bacasız sanayi olarak adlandırılan turizm, uluslararası turizm gelirlerinde dünya ihracatının %7'sini oluşturmaktadır (UNWTO, 2018). Her geçen yıl turizme katılan kişi sayısının ve elde edilen gelirlerin artması bu sektöre olan ilginin de artmasını sağlamıştır. Kültürel koruma, çevresel koruma, barış ve hoşgörüyü arttırma, istihdam sağlama, ekonomik büyüme gibi etkileri olan turizm aynı zamanda kırılğan bir sektördür. Doğal afet, kriz, terör, siyasi gelişmeler gibi birçok olaydan etkilenmektedir. Hatta turizm için pamuk ipliğine bağlı deyimi kullanılmaktadır. Dünya ekonomisi için bu kadar önemli olan bu sektörün aynı zamanda yaşanan olaylardan bu kadar çabuk etkilenmesi dünyada ve ülkemizde turizmin son yıllardaki gelişimi konusunda merak uyandırmıştır. Bu amaçla çalışmada

Dünya Turizm Örgütü'nün her yıl hazırlanmış olduğu istatistiksel veriler kullanılarak son 10 yılda turizme katılan kişi sayısı, elde edilen turizm gelirleri, yıllar itibari ile dünyada en çok turist ağırlayan ve turizm geliri elde eden ülkeler ve son olarak ülkemizin dünya turizmindeki yeri hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Dünyada Turizm

Emek yoğun bir sektör olan turizm, 1950'lerden sonra diğer hizmet sektörlerinde olduğu gibi dünyada hızla büyümeye başlamıştır. 1950 yılında dünyada seyahat eden kişi sayısı 25 milyon iken, 2017 yılında 1326 milyon kişi turizm hareketine katılmıştır. Döviz girdisi ile sağladığı ekonomik katkı, emek yoğun bir sektör olması dolayısıyla sağlamış olduğu istihdamla işsizliği azaltıcı etkisi ve turizme olan talebin her geçen yıl artması dünyada turizm sektörüne olan ilgiyi de arttırmıştır.

Tablo 1: Yıllara Göre Turist Sayısı ve Turizm Geliri

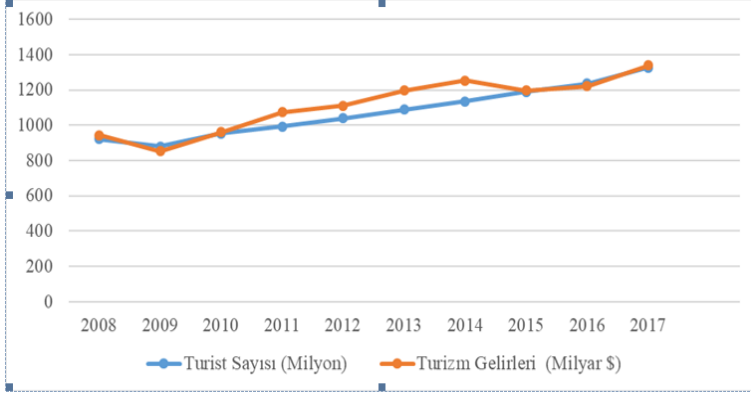
Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Turist Sayısı (Milyon)	922	880	953	994	1040	1088	1134	1189	1235	1326
Turizm Gelirleri (Milyar \$)	944	852	961	1073	1110	1197	1252	1196	1220	1340

Kaynak: UNWTO

Tablo 1 incelendiğinde 2009 yılı dışında yıllar itibari ile hem turist sayısında hem de turizm gelirlerinde artış olduğu görülmektedir. 2009 yılında dünyada yaşanan ekonomik krizin bütün sektörleri etkilediği gibi turizmi de olumsuz etkilediği söylenebilir. Tabloda görüldüğü gibi 2017 yılında bir önceki yıla göre turist sayısında yaklaşık % 7'lik bir artış olmuştur. Bu durumda, çalışma saatlerinin kısalarak boş zamanın artışı, gelir

seviyesindeki artış, teknolojik gelişmelerle ulaşımın kolaylaşması gibi turizmi geliştiren etmenlerin yanında insanların artık seyahati bir ihtiyaç olarak gördüğü de söylenebilir.

Grafik 1: 2008-2017 Yılları Arasında Turist Sayıları ve Turizm Gelirleri

Grafik 1 incelendiğinde 2010 ve 2015 yıllarında turist sayısı ve turizm gelirlerinin birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Diğer yıllarda ise turizm gelirlerinin turist sayısına göre daha hızlı bir artış gösterdiği söylenebilir. Bu durumda turistlerin ortalama harcamalarının arttığı düşünülebilir.

Tablo 2: 2008 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	79.3	ABD	110.1
ABD	58.0	İspanya	61.6
İspanya	57.3	Fransa	55.6
Çin	53.0	İtalya	45.7
İtalya	42.7	Çin	40.8
Birleşik Krallık	30.2	Almanya	40.0
Ukrayna	25.4	Birleşik Krallık	36.0

Türkiye	25.0	Avustralya	24.7
Almanya	24.9	Türkiye	22.0
Meksika	22.6	Avusturya	21.8

Kaynak: UNWTO, 2009

Tablo 2’de Dünya Turizm Örgütü’nün 2008 yılı verileri görülmektedir. Tabloya bakıldığında en çok turist ağırlayan ülkenin Fransa olduğu görülmektedir. ABD ikinci, İspanya üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye ise sekizinci sıradadır. En fazla turist ağırlayan ülke Fransa olmasına karşın turizm gelirleri sıralamasında üçüncü olmuştur. En fazla turizm geliri elde eden ülke ise 110.1 milyar dolar ile ABD olmuştur. ABD’nin turist sayısında üçüncü olurken turizm gelirlerinde ilk sırada olması ABD’yi ziyaret edenlerin kişi başı ortalama harcamalarının yüksek olduğunu göstermektedir. Türkiye en fazla turizm geliri elde eden ülke sıralamasında dokuzuncu olmuştur.

Tablo 3: 2009 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	74.2	ABD	93.9
ABD	54.9	İspanya	53.2
İspanya	52.2	Fransa	49.4
Çin	50.9	İtalya	40.2
İtalya	43.2	Çin	39.7
Birleşik Krallık	28.0	Almanya	34.7
Türkiye	25.5	Birleşik Krallık	30.0
Almanya	24.2	Avustralya	25.6
Malezya	23.6	Türkiye	21.3
Meksika	21.5	Avusturya	19.4

Kaynak: UNWTO, 2010

2009 yılında en çok turist ağırlayan ve en fazla turizm geliri elde eden ülke sıralamasının bulunduğu tablo 3 incelendiğinde ilk üç sıralamanın 2008 yılı ile aynı olduğu görülmektedir. 2009 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin etkileri sonucunda dünya genelinde hem turist sayısında (%4) hem de turizm gelirlerinde (%6) düşüş gerçekleşmiştir. Bu yılda her ne kadar bir önceki yıla göre hem turist sayılarında hem de turizm gelirlerinde düşüş yaşansa da turist sayısında Fransa, turizm gelirlerinde ise ABD ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 4: 2010 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	76.8	ABD	103.5
ABD	59.7	İspanya	52.5
Çin	55.7	Fransa	46.3
İspanya	52.7	Çin	45.8
İtalya	43.6	İtalya	38.8
Birleşik Krallık	28.1	Almanya	34.7
Türkiye	27.0	Birleşik Krallık	30.4
Almanya	26.9	Avustralya	30.1
Malezya	24.6	Hong Kong(Çin)	23.0
Meksika	22.4	Türkiye	20.8

Kaynak: UNWTO, 2011

2009 yılında yaşanan küresel ekonomik krizden etkilenen turizm, 2010 yılında hızla toparlanmıştır. Dünya genelinde hem turist varışlarında hem de turizm gelirlerinde artış gerçekleşmiştir. Dünyanın en popüler turizm destinasyonlarına bakıldığında ilk onda yer alan destinasyonların sekizi hem turist varışlarında hem de turizm gelirlerinde aynı ülkelerin olduğu görülmektedir. 2010 yılında yaşanan en büyük değişiklik turist

sayısında Fransa ve ABD'den sonra Çin'in ilk üçte yer almasıdır. Son yıllarda dünya hareketlerinde Çin oldukça ilgi çeken bir pazardır. Sahip olduğu kalabalık nüfusu sebebiyle Çin turizmi sadece yabancı turistlere dayalı değil, aynı zamanda iç turizm faaliyetlerine dayalı olarak gelişmektedir. Çin turizminin gelişiminde güçlü devlet desteğinin önemli bir etkisi vardır. Aynı zamanda turistler için tarihi, kültürel ve doğal çekiciliklerin bulunması ve dış turizmdeki dalgalanmalara karşı direnç oluşturabilecek iç turizmin olması ülke turizminin gelişiminde önemlidir. Çin için temel pazarların başında Güney Kore bulunmaktadır. Bu ülkeyi sırası ile Japonya, ABD, Rusya, Malezya, Filipinler, Moğolistan, Singapur, Hindistan ve Kanada takip etmektedir. Ülkeyi ziyaret edenlerin temel motivasyonu kültürel çekicilikler ve iş seyahatleridir.

Tablo 5: 2011 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	79.5	ABD	116.3
ABD	62.3	İspanya	59.9
Çin	57.6	Fransa	53.8
İspanya	56.7	Çin	48.5
İtalya	46.1	İtalya	43.0
Türkiye	29.3	Almanya	38.8
Birleşik Krallık	29.2	Birleşik Krallık	35.9
Almanya	28.4	Avustralya	31.4
Malezya	24.7	Macao (Çin)	27.8
Meksika	23.4	Hong Kong(Çin)	27.7

Kaynak: UNWTO, 2012

2011 yılında en çok turist ağırlayan ülke sıralaması incelendiğinde, sıralamadaki tek değişikliğin Türkiye ve Birleşik

Krallık arasında olduğu görülmektedir. Türkiye en çok turist ağırlayan ülke sıralamasında altıncı sıraya yükselmiştir. En fazla turizm geliri elde eden ülke ise değişmeyerek ABD olmuştur.

Tablo 6: 2012 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	83.0	ABD	126.2
ABD	67.0	İspanya	55.9
Çin	57.7	Fransa	53.7
İspanya	57.7	Çin	50.0
İtalya	46.4	Macao (Çin)	43.7
Türkiye	35.7	İtalya	41.2
Almanya	30.4	Almanya	38.1
Birleşik Krallık	29.3	Birleşik Krallık	36.4
Rusya	25.7	Hong Kong(Çin)	32.1
Malezya	25.0	Avustralya	31.5

Kaynak: UNWTO, 2013

2012 yılında en çok turist ağırlayan ülkeler sıralamasına bakıldığında bir önceki yıla göre ilk üçte yer alan ülkelerin değişmediği görülmektedir. Fransa 83 milyon turist ile ilk sırada yer almaktadır. Rusya ise 25.7 milyon turist ile en çok turist ağırlayan listesine dokuzuncu sıradan girmeyi başarmıştır. 2012 yılı turizm gelirlerine bakıldığında liste sıralamasında küçük değişiklikler olsa da listedeki ülkeler aynı kalmıştır. ABD 126.2 milyar dolar ile listenin ilk sırasındadır. Fransa en çok turist ağırlayan sıralamada ilk sırada yer alsa da turizm gelirlerinde üçüncü sıradadır.

Tablo 7: 2013 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	83.6	ABD	139.6
ABD	69.8	İspanya	60.4
İspanya	60.7	Fransa	56.1
Çin	55.7	Çin	51.7
İtalya	47.7	Macao (Çin)	51.6
Türkiye	37.8	İtalya	43.9
Almanya	31.5	Tayland	42.1
Birleşik Krallık	31.2	Almanya	41.2
Rusya	28.4	Birleşik Krallık	40.6
Tayland	26.5	Hong Kong(Çin)	38.9

Kaynak: UNWTO, 2014

Tablo 7 incelendiğinde en fazla turist ağırlayan ülkenin 83.6 milyon kişi ile Fransa olduğu görülmektedir. Turizm gelirlerinde ise, 139.6 milyar dolar ile ABD ilk sıradadır. 2013 yılı turizm verilerinde Tayland turist sayısı sıralamasında onuncu, turizm gelirlerinde ise yedinci sıradan listeye girerek en dikkat çekici ülke olmuştur.

Tablo 8: 2014 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	83.7	ABD	177.2
ABD	74.8	İspanya	65.2
İspanya	65.0	Çin	56.9

Çin	55.6	Fransa	55.4
İtalya	48.6	Macao (Çin)	50.8
Türkiye	39.8	İtalya	45.5
Almanya	33.0	Birleşik Krallık	45.3
Birleşik Krallık	32.6	Almanya	43.3
Rusya	29.8	Tayland	38.4
Meksika	29.1	Hong Kong(Çin)	38.4

Kaynak: UNWTO, 2015

2014'de en çok turist çeken ülke 83.7 milyon kişi ile Fransa olmuştur. Bu listede en büyük farklılık 2012 ve 2013 yılında ilk ona giremeyen Meksika'nın onuncu sıraya yerleşmesidir. Turizm gelirlerinde de ilk sıra değişmeyerek 177.2 milyar dolar ile ABD birinci olmuştur. İspanya ikinci, Çin üçüncü ve turist sayısında birinci olan Fransa, gelirlerde dördüncü olmuştur.

Tablo 9: 2015 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	84.5	ABD	204.5
ABD	77.5	Çin	114.1
İspanya	68.2	İspanya	56.5
Çin	56.9	Fransa	45.9
İtalya	50.7	Birleşik Krallık	45.5
Türkiye	39.5	Tayland	44.6
Almanya	35.0	İtalya	39.4
Birleşik Krallık	34.4	Almanya	36.9
Meksika	32.1	Hong Kong(Çin)	36.2
Rusya	31.3	Macao (Çin)	31.3

Kaynak: UNWTO, 2016

2015 yılı turizm verilerinin yer aldığı tablo 9 incelendiğinde en çok turist ağırlayan ülke 84.5 milyon kişi ile Fransa olmuştur. En çok turist ağırlayan ülke sıralamasında ikinci olan ABD 204.5 milyar dolar ile en fazla turizm geliri elde eden ülke sıralamasında birinci sıradadır. Turist sayısı sıralamasında ilk ona giremeyen Tayland, turizm geliri sıralamasında altıncı sırada yer almıştır.

Tablo 10: 2016 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	82.6	ABD	205.9
ABD	75.6	İspanya	60.3
İspanya	75.6	Tayland	49.9
Çin	59.3	Çin	44.4
İtalya	52.4	Fransa	42.5
Birleşik Krallık	35.8	İtalya	40.2
Almanya	35.6	Birleşik Krallık	39.6
Meksika	35.0	Almanya	37.4
Tayland	32.6	Hong Kong(Çin)	32.9
Türkiye	31.3	Avustralya	32.4

Kaynak: UNWTO, 2017

2016 yılında en çok turist ağırlayan ülkelerde ilk beş sıralama Fransa, ABD, İspanya, Çin ve İtalya 2015 yılıyla aynıdır. Turist sayısı sıralamasında Rusya ilk ondan çıkarken, Tayland sıralamaya girmiştir. 2016 yılı turizm gelirlerinde ise 205.9 milyar dolar ile ABD yine ilk sırada yerini almıştır. Gelirlerdeki en dikkat çeken durum ise turist sayısında dokuzuncu ülke olan Tayland'ın 49.9 milyar dolar ile turizm gelirlerinde üçüncü sırada yer almasıdır.

Tablo 11: 2017 Yılında En Çok Turist Ağırlayan ve En Fazla Turizm Geliri Elde Eden 10 Ülke

En Çok Turist Ağırlayan		En Fazla Turizm Geliri Elde Eden	
Ülkeler	Kişi Sayısı (Milyon)	Ülkeler	Turizm Gelirleri (Milyar \$)
Fransa	86.9	ABD	210.7
İspanya	81.8	İspanya	68.0
ABD	76.9	Fransa	60.7
Çin	60.7	Tayland	57.5
İtalya	58.3	Birleşik Krallık	51.2
Meksika	39.3	İtalya	44.2
Birleşik Krallık	37.7	Avustralya	41.7
Türkiye	37.6	Almanya	39.8
Almanya	37.5	Macao(Çin)	35.6
Tayland	35.4	Japonya	34.1

Kaynak: UNWTO, 2018

2017 yılında 86.9 milyon kişi ile Fransa en çok turist ağırlayan ülke olmuştur. Onu 81.8 milyon kişi ile İspanya, 76.9 kişi ile de ABD takip etmiştir. Turizm gelirlerinde 210.7 milyar dolar ile ABD ilk sıradaki yerini korumuş ve turist sayısında ikinci olan İspanya 68 milyar dolar ile turizm gelirlerinde de ikinci sırada yer almıştır. Turist sayısında ilk sırada yer alan Fransa ise, turizm gelirlerinde 60.7 milyar dolar ile üçüncü sırada yer almıştır. Japonya turist sayısı sıralamasında ilk onda yer almazken 34.1 milyar dolar ile gelirlerde onuncu sırada yer almıştır.

Türkiye'de Turizm

Turizm, hem döviz getirisiyle hem de istihdam sağlayarak işsizliği önlemesiyle günümüzde ulusal ekonomiye büyük katkı sağlamaktadır. Ayrıca uluslararası hoşgörüyü artırarak dünya barışının sağlanmasına katkıda bulunan bir sektördür. Ekonomik önemi olan turizm, gelir yaratıcı etkisi ile enflasyona ve işsizliğe çare arayan ülkelerin üzerinde durduğu önemli bir

konudur. Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren gelişimi hız kazanan turizm sektörü; ülkenin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi özelliklerin katkısıyla ve son yıllardaki yatırımlar sayesinde ekonomiye katkı sağlayan önemli sektörlerden biri olmuştur (Karataş ve Babür, 2013:16). Dünya Turizm Örgütü verilerine göre 2017’de Türkiye’ye yaklaşık 38 milyon turist gelmiş ve ekonomiye 23 milyar dolar katkı sağlamıştır.

Tablo 12: Yıllara Göre Türkiye’ye Gelen Turist Sayısı ve Elde Edilen Turizm Gelirleri (2008-2017)

Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Turist Sayısı (Milyon)	25.0	25.5	27.0	29.3	35.7	37.8	39.8	39.5	31.3	37.6
Turizm Gelirleri (Milyar \$)	22.0	21.3	20.8	23.0	25.6	28.0	29.5	26.6	22.1	22.4

Kaynak: UNWTO

Dünya Turizm Örgütü verilerine göre 2008’de Türkiye’yi 25 milyon turist ziyaret etmiş ve bu ziyaret sonucunda 22 milyar dolar turizm geliri elde edilmiştir. 2009’da yaşanan küresel ekonomik kriz sebebiyle dünyada hem turist sayısında hem de turizm gelirlerinde düşüş yaşanmıştır. Türkiye turist sayısında her ne kadar düşüş yaşamasa da turizm gelirlerinde azalma olmuştur. 2009 yılında dünyada yaşanan küresel krizin yanında Türkiye’de yaşanan domuz gribi ve Davos olayı Türkiye’ye gelen yabancı turist sayısının artış hızını azaltmıştır (Dilek ve Kulakoğlu Dilek, 2017: 1097). Yıllar itibariyle Türkiye’ye gelen turist sayısı ve elde edilen turizm gelirlerinin verildiği tablo 12 incelendiğinde, 2009 yılından 2016 yılına kadar hem turist sayısında hem de turizm gelirlerinde artış yaşandığı görülmektedir. 2016 yılında hem turist sayısında hem de turizm gelirlerinde

önemli bir düşüş yaşanmıştır. Türkiye turizmindeki bu daralmanın sebebi, 2016 yılında Türkiye ile Rusya arasında yaşanan siyasi gerginliğin sonucunda ülkemizin en önemli pazarlarından biri olan Rus turistlerin tatillerinde Türkiye'yi tercih etmemeleridir. Bir diğer sebep de ülkenin çeşitli yerlerinde meydana gelen terör saldırılarının güvenlik sorunu oluşturarak turistlerin ülkemizi tercih etmemelerine neden olmasıdır. 2017 yılında ülke turizminde olumlu gelişmeler yaşanarak 2016 yılına göre hem turizm gelirlerinde hem de turist sayısında artış olmuştur.

Tablo 13: Yıllara Göre Türkiye'nin Dünya Sıralamasındaki Yeri

Yıllar	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Turist Sayısı	8	7	7	6	6	6	6	6	10	8
Turizm Gelirleri	9	9	10	12	12	12	12	12	17	-

Kaynak: UNWTO

2008 yılında Türkiye turist sayısında dünyada sekizinci sırada, turizm gelirlerinde ise dokuzuncu sırada yer almıştır. 2009 yılında turizm gelirlerindeki yerini korumuş ve turist sayısı sıralamasında bir sıra yükselerek yedinci sıraya yerleşmiştir. 2010 yılında turist sayısındaki yerini koruyarak yedinci sırada kalmış fakat turizm gelirlerinde onuncu sıraya gerilemiştir. 2011 yılından 2016 yılına kadar turist sayısında altıncı sırada, gelirlerde ise on ikinci sırada yer almıştır. 2016 yılında ise ülkede yaşanan hem siyasi hem de terör sıkıntıları nedeniyle dünya turizmi sıralamasında düşüş yaşamıştır. Turist sayısı sıralamasında onuncu sırada, turizm gelirlerinde ise on yedinci sıraya düşmüştür. 2017 yılında ise turist sayısını arttırarak sekizinci sıraya yerleşmiştir. Tablo 13 genel olarak incelendiğinde, Türkiye'nin turist sayısında dünyada önemli yerde olduğu görülmektedir. Türkiye, son on yılda turistlerin tatillerinde en fazla tercih ettiği ilk on ülke arasındadır. Turizm gelirlerine bakıldı-

ğında ise, ilk üç yıl dünya sıralamasında ilk onda yer alırken, son yedi yıl maalesef ilk ona girememiştir. Bu durumda, tatillerinde Türkiye'yi tercih eden ziyaretçilerin ortalama harcamalarının düşük olduğu söylenebilir. Türkiye'ye gelen turistlerin yaklaşık % 50'si Antalya'ya gelmektedir. Bu durumda ülkede deniz güneş kum turizminin yaygın olduğu ve bu bölgede her şey dahil sistemin uygulanması sebebiyle turizm gelirlerinin turist sayısı ile orantılı olmadığı söylenebilir.

Türkiye'ye gelen gelir düzeyi düşük turist profili sebebiyle turizmden sağlanan katma değer de yetersiz olduğu ifade edilebilir. Türkiye'de turizm gelirlerinin arttırılması için, fazla harcama yapan turistlerin gelmesini sağlayacak stratejiler geliştirilmeli, sadık müşteri sağlayabilmek için hizmet kalitesi artırılmalı, ülkenin bütün turizm potansiyeli değerlendirilerek turizm çeşitleri arttırılmalı ve turizm yatırım teşviklerinin arttırılması gereklidir (Erkan, Kara ve Harbalıoğlu, 2013: 9-17). Türkiye'de turizm gelirlerinin arttırılmasında önemli olan konulardan biri de turizmin 12 aya yayılması ve turizm çeşitliliğinin sağlanmasıdır. Sağlık, kış, golf, eko turizm gibi turizm ürün çeşitliliğinin çoğaltılması teşvik edilerek turizmin ülke geneline ve 12 aya yayılması sağlanmalıdır (3. Turizm Şurası, 2017).

Sonuç

Dünyada refah seviyesinin artmasına paralel olarak seyahate ayrılan gelirin ve ulaşım olanaklarının artması sonucu turizm her geçen gün büyümekte ve dünyanın en hızlı gelişen sektörlerinden biri olmaya devam etmektedir. 2008 yılında dünyada 922 milyon kişi turizm hareketine katılmış ve aynı yıl turizmden 944 milyar dolar gelir elde edilmiştir. 2017 yılında dünyada uluslararası turizm hareketleri bir önceki yıla göre %7 artarak 1.326 milyon kişiye ulaşmıştır. Uluslararası turizm gelirleri ise %5 artarak 1,340 milyar dolar gelir elde edilmiştir. Son on yılda turizme katılan kişi sayısında %44 oranında, turizm gelirlerinde ise %42 oranında bir artış yaşanmıştır.

Turizmde popüler destinasyonlar sıralamasına bakıldığında 10 yıllık süre içinde genelde ilk üç sıralama değişiklik gös-

termemiştir. 2008 ve 2009 yıllarında en çok turist ağırlayan ülkeler sırasıyla Fransa, ABD ve İspanya olmuştur. En fazla turizm geliri elde eden ülkeler ise, ABD, İspanya ve Fransa olmuştur. 2010 yılında en fazla turist ağırlayan ülke sıralamasında Fransa ve ABD'den sonra Çin üçüncü sırada yer almışken turizm gelirleri ilk üç sıralamasında bir değişiklik yaşanmamıştır. 2011 ve 2012 yıllarında hem turist sayısı hem de turizm gelirleri ilk üç sıralaması değişmeyerek 2010 yılı ile aynı olmuştur. Turist sayısında Fransa birinci, ABD ikinci, Çin üçüncü sırada yer alırken, turizm gelirlerinde ABD birinci, İspanya ikinci ve Fransa üçüncü sırada yer almıştır. 2013 yılında en çok turist ağırlayan ülke sıralamasında ilk üç değişerek Çin; Fransa, ABD ve İspanya'dan sonra dördüncü sırada yer almıştır. 2013 yılı turizm gelirlerinde de Çin'in sıralaması değişmeyerek ABD, İspanya ve Fransa'dan sonra dördüncü olmuştur. 2013 yılında Tayland'ın turist sayısında onuncu, turizm gelirlerinde ise yedinci sıradan listeye girmesi önemli bir değişikliktir. 2014 yılında turist sayısında Fransa, ABD, İspanya, Çin sıralaması değişmeyerek aynı kalmıştır. Turizm gelirlerinde ise, Çin, ABD ve İspanya'dan sonra üçüncü olmuş turist sayısında birinci olan Fransa ise dördüncü sıraya gerilemiştir. 2015 yılında en çok turist ağırlayan ülke sıralaması 2014 yılı ile aynı kalmıştır. Turizm gelirleri sıralamasında ise, Çin önemli bir gelişme göstererek ABD'den sonra ikinci sıraya yerleşmiştir. 2016 yılında turist sayısı sıralamasında olan ilk 4 ülke listede aynı kalmıştır. Turizm gelirlerinde ise, ABD değişmeyerek birinci, İspanya ikinci, Tayland üçüncü, Çin dördüncü, Fransa ise beşinci sırada yer almıştır. Bu sıralamada Tayland'ın üçüncü, en çok turist ağırlayan ülke sıralamasında birinci olan Fransa'nın ise beşinci olması önemli bir değişikliktir. 2017 yılında en çok turist ağırlayan ve en fazla turizm geliri elde eden ilk üç ülke aynıdır. Turist sayısında Fransa birinci, İspanya ikinci, ABD üçüncü sıradadır. Turizm gelirlerinde ise, ABD birinci, İspanya ikinci, Fransa üçüncü sıradadır.

Son on yılda en çok turist ağırlayan ülke ve en fazla turizm

geliri elde eden ülke listelerine bakıldığında yaklaşık 8 ülkenin her iki listede de sıralamaya girdiği görülmektedir. Özellikle ilk üç sıralamada birkaç yıl dışında hep aynı ülkeler bulunmaktadır. Hem giriş yapan turist sayısı hem de elde edilen gelir bakımından ilk üç sırayı Fransa, İspanya ve ABD almaktadır. Burada dikkat çeken en önemli durum ise, Fransa'nın turist sayısında hep birinci olurken gelirlerde genelde üçüncü olmasıdır. ABD'nin ise turist sayısı sıralamasında üçüncü olurken turizm gelirleri sıralamasında hep birinci olmasıdır. Bir diğer önemli durum ise, turist sayısı sıralamasında ülkeler arasında çok fazla fark bulunmazken, turizm gelirleri sıralamasında birinci ve ikinci ülke arasında çok fazla fark bulunmasıdır. Örneğin 2017 yılında Fransa 86.9 milyon turist ile birinci, İspanya 81.8 milyon turist ile ikinci, ABD 76.9 milyon turist ile üçüncü olmuştur. Turizm gelirlerin de ise, ABD 210.7 milyar dolar ile birinci, İspanya 68 milyar dolar ile ikinci, Fransa 60.7 milyar dolar ile üçüncü olmuştur. Birinci sırada bulunan ABD ile ikinci sırada bulunan İspanya arasında yaklaşık 142 milyar dolar fark bulunmaktadır. Bunun sebebi ABD'yi ziyaret eden turistlerin daha fazla harcama yapması veya ülkenin daha uzun süreli seyahat eden turistleri çekmesi olabilir. Konaklama süresi arttıkça toplam harcamaların da arttığı söylenebilir. ABD'yi ziyaret eden turistlerin ortalama kalış süresi 18 gündür. ABD'nin turizm gelirlerinin fazla olmasının bir sebebi de bu olabilir.

Bozkurt, Bahar ve Süslü (2015) tarafından yapılan bir araştırmaya göre turist sayısı ve turizm gelirleri arasındaki farklılıklar; turist profiline ve turistin gelir durumuna, ülkedeki turizm piyasasının iktisadi yapısına, turizm ve turist çeşitliliğine ve turizm piyasasındaki kayıt dışı ekonominin boyutuna bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Bozkurt, Bahar ve Süslü, 2015: 461). Döviz kurlarındaki değişim de turist sayısı ve turizm geliri arasındaki farkın sebeplerinden olmaktadır. Son yıllarda dünya turizm verilerine bakıldığında Çin ve Tayland en çok dikkat çeken ülkeler olmuştur. Çin'in 2010, 2011, 2012 yıllarında en fazla turist ağırlayan ilk üç ülke arasında olması, 2014'de tu-

rizm gelirlerinde üçüncü sırada, 2015'de ikinci olması, 2016'da ise Tayland'ın en fazla turizm geliri elde eden üçüncü ülke olması son yıllarda bu iki ülkenin turizm gelişimini göstermektedir. Bu iki ülkenin dünyada popüler destinasyon olmasını sağlayan şeyin sahip oldukları farklı kültürel özellikleri olduğu söylenebilir. Kültürel uzaklığın turizm talebi üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğuna dair değişik görüşler bulunmaktadır. Ancak yeni turist tiplerinin daha çok farklı kültüre sahip toplumları görmek istedikleri ve farklı kültürleri tanıma isteğinin önemli bir motivasyon aracı olmaya başladığı görüşü ağırlık kazanmıştır. (Kozak, 2012: 83). Dünyadaki seyahatlerin çoğunluğunun Amerika ve Avrupa kıtasından yapıldığı düşünüldüğünde farklı kültürleri olan Çin ve Tayland'ın bu turistler için çekici destinasyonlar olduğu söylenebilir.

Kaynaklar

- Bozkurt, K., Bahar, O. ve Süslü, B. (2015). Destinasyonların Turizm Gelirlerindeki Farklılıkları Etkileyen Faktörler: Kavramsal Bir Yaklaşım, Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 6 (12), 441-466.
- Dilek, S.E. ve Kulakoğlu Dilek, N. (2017). Dünyada ve Türkiye'de Yaşanan Olayların Turizme Yansımaları: 1960'tan Günümüze Tarihsel Bir Değerlendirme, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10,(2),1083-1108.
- Erkan, B., Kara, O. ve Harbalıoğlu, M. (2013). Türkiye'de Turizm Gelirlerinin Belirleyicileri, Akademik Bakış Dergisi, 39, 1-20.
- Karataş, M. ve Babür, S. (2013). Gelişen Dünya'da Turizm Sektörünün Yeri, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 15 (25), 15-24.
- Kozak, N. (2012). Genel Turizm Bilgisi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, Eskişehir.
- Öztaş, K. ve Karabulut, T. (2006). Turizm Ekonomisi, Genel Turizm Bilgileri, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Terzi, H. ve Tütüncü, A. (2017). Turizm Gelirleri ve Dışa Açıklık Arasındaki İlişki: Türkiye Örneği, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 32 (2): 79-107.

3. Turizm Şurası (2017). Turizm Politikaları Komisyonu Raporu, Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- World Tourism Organization. (2009). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284413591> adresinden erişildi.
- UNWTO (2010). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284413720> adresinden erişildi.
- UNWTO (2011). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284413935> adresinden erişildi.
- UNWTO (2012). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284414666> adresinden erişildi.
- UNWTO (2013). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284415427> adresinden erişildi.
- UNWTO (2014). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284416226> adresinden erişildi.
- UNWTO (2015). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284416899> adresinden erişildi.
- UNWTO (2016). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284418145> adresinden erişildi.
- UNWTO (2017). Tourism Highlights 28 Kasım 2017 tarihinde <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284419029> adresinden erişildi.
- UNWTO (2018). Tourism Highlights 8 Ekim 2018 tarihinde <https://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284419876> adresinden erişildi.